

Viktor was here

Kälkerön er en perle i den vestsvenske skærgård. Ikke mindst i efterårets farver og med den nye fredningsplan godt gennemført

Af Niels Chr. Hansen, 2007

Ah, duften af bål en efterårsaften i sydhavnen på Kälkerön. Sydhavn er så meget sagt. Det er meget bedre, det er en lagune med vand, der blankt som et spejl viser en rosa himmel og øens granitprofil.

Duften af bål og en begyndende stjernehimel. Fødderne mod ilden og ryggen godt pakket ind. Vinden har lagt sig, rødvinen er iskold og soveposerne venter, men vi kan heller ikke løsrive os fra stemningen.

Sådan må Viktor have haft det, hvis han havde øje for den slags ting.

Vi har roet tre dage rundt om Orust i den vestsvenske skærgård og ikke set et menneske. Sverige - nu uden svenskere! Man skulle tro, de var på vandet, mens der hviler et sjældent og stabilt højtryk over Sydskandinavien, men selv i marinaerne er der knitrende forladt.

Ælling bortført

Jeg har været her før. Vi kom bare fra den anden side af øen og havde lagt til i nordhavnen. Det var her, vi blev vidner til et koldblodigt drab. En edderfuglehun havde samlet flere kuld ællinger omkring sig, da en måge dykkede ned i flokken og tog en unge. Der blev en hyl og en skrig, og selv garvede kajakfolk måtte knibe en pagaj. Jeg genkender ikke Kälkerön, før jeg går fra sydhavnen om på den anden side - forbi Viktors hus - og genser nordhavnen og scenen for bortførelsen.

Gammel historie

Lige siden 1377 kender vi via bøgerne hvert et navn på øens indbyggere, og før da boede her også mennesker. Se bare helleristningerne andre steder i skærgården.

I 1840 byggede Gabriel Persson fra øen Tjörn de to små huse, som nu står i restaureret glans. I de sidste år af Gabriels liv passede hans niece, Beate, ham, og da han døde, arvede hun huset. Sammen med sin mand, Anders Nilsson fra Klövedal, fik hun syv børn - og Viktor var et af dem.

Som 14-årig stak han til søs, for kosten var smal på en ø, der skulle brødføde omkring 18 mennesker med sild, dårlig granit og landbug. Han vendte dog hjem igen siden for at passe sine gamle forældre, og fra 1943 boede landmanden, fiskeren og snedkeren Viktor alene i sit barndomshjem.

Muldtoilet

Sidder man på det fine das, som Västkoststiftelsen har restaureret (og tømmer?), ser man gennem den åbne, svenskrøde dør lige ud i Viktors verden. En lille bitte gårdsplads og en kombineret brønd og kølehule. Her spankulerede hans hane rundt blandt hønsene. Han havde også en ko og en hund og en dejlig frugthave med træer, og som snedker og altmuligmand har han sikkert holdt huset i fin stand.

Nu er det hele fredet, og meninger er, at vi skal komme sejlene hertil og fryde os over så fin og velbevaret en plet fra en svunden tid. Skoleklasser er velkomne, når bare vi følger devisen "Leave no trace, take only memories". Det er ikke svært at respektere, når der står toilet-ruller, vandkande og vaskefad med rent håndklæde klar til den trængende.

Dragspel

Ifølge folk, der kendte ham, var Viktor en rigtig tusindkunstner, som gerne påtog sig reparationer af mange slags. Han spillede harmonika ved festlige lejligheder og interesserede sig for slægtsforskning og hjemegnens historie.

Eneboer var han, men ikke af den sky slags. Han holdt af selskab, og før han fik telefon (alrig elektricitet) i 1950, gik han ofte i godt vejr ned til nordhavnen for at morse sammen med sin ven Sven Samuelsson på Holmudden. Når han fik besøg bød han på kaffe med snaps og måske også en skive brød med hjemmelavet syltetøj, og så kom harmonikaen frem - og lidt senere kom hunden Karo ind i stuen for at stikke snuden i vejret og hyle med på melodien.

"Det sted, man trives, skal man blive på," sagde han og gennemførte sit forsæt, til han døde i 1975. Han ligger nu begravet på Klövedals kirkegård.

Vi andre må videre.

Troldeungen, som ville låne ild

På Kälkerön boede for længe siden en bonde, som hed Gabriel. I bjerget tæt ved Gabriels hytte boede der troldefolk. En juleaften bankede det på døren hos Gabriel, og ind kom en våd og beskidt troldeunge, som bad så mindeligt om at låne ild, for ilden var gået ud for trolden. Gabriels kone var ved at bage. Hun stillede tøsen hen foran ovnen, så hun kunne blive tør og varm. Bagefter gav hun hende ild og lod hende gå hjem.

En tid efter var Gabriels kone ude at gå en tur. Der mødte hun troldemor, som kom trækkende med et stort får. "Tak skal du have for, at du var så sød mod min tøs, derfor skal du have det her får. Men hvis tøsen kommer til dig og vil have mad, skal du lade hende gå med det samme, for hun kan godt finde på at æde det hele på hjemvejen," sagde troldemor. På Kälkerön findes der stadig afkom af roldefåret. De er ikke sorte eller hvide som andre får, men grå.

Fortalt af Olivia Isaksson i Tegneby. Nedskrevet af Olaus Olsson på Bräcke

Du kan google Kälkerön eller finde mere her: tjornbilder.com/kartval/kalkeron.htm
vastkoststiftelsen.org/VisaNatures.asp?id=249
stidningen.se/html/arkiv_artikel.whtml?artikelid=14698&datum_akt=2006-04-026&textfieldname=